

Antti Wallin

YTM

Torreviejan suomalaiseläkeläisten elämää

Kirjoitus perustuu Matkailututkimus –lehdessä julkaistuun artikkeliin: "The transnational lives of Finnish retirees in Torrevieja" (Wallin 2017).

Avainsanat: kansainvälinen liikkuvuus, elämäntapa, sosiaaliset verkostot

Vuosikymmenien pakettimatkailu on rohkaissut suomalaisia entistä omatoimiseen matkailuun ja monet ovat alkaneet myös muuttaa talviksi etelään. Tavaroiden, ihmisten, rahan ja tiedon kiihtynyt virtaus ympäri maapallon saa maailman tuntumaan pienemmältä. Kausimuutto ei ole enää vain pienen globaalin eliitin etuoikeus, vaan potentiaalinen vaihtoehto yhä useammalle eläkeläiselle. Sosiaalinen media ja informaation nopea virtaus mahdollistavat turvallisen tuntuisen ja kodikkaan elämän rakentamisen esimerkiksi Espanjan Torreviejaan, jossa suomalaisten yhdyskunta on kasvanut jo siihen pisteeseen, että se voimistaa itseään. Nämä transnationaalit suomalaiseläkeläiset käyttävät tilaa ja aikaa joustavilla tavoilla, jotka kyseenalaistavat vanhat maantieteelliseen läheisyyteen perustuvat sosiaaliset sidokset.

Pakettimatkailusta kausimuuttoon

[I]hmiset luulee, että se on sitä kastanjettien soittoa ja punaisia mekkoja. Viiniä lasketaan kannusta ja sitten pysähdytään katsomaan, että tää onkin tätä.

Mitä? Sitä ihmettelin myös itse, kun helmikuussa 2015 lähdin Torreviejaan, Espanjan Costa Blancalle selvittämään, miksi sinne muuttaa niin paljon suomalaisia. Edellä lainattu matkustamaan tottunut eläkeläismies

oli päättänyt muuttaa Torreviejaan, ainakin toistaiseksi. Halvat lentoliput, Euroopan unioni, yhteinen valuutta, internet ja niin edelleen, ovat helpottaneet liikkumista. Globalisoituvassa maailmassa ihmiset voivat tuntea maailman käyvän entistä pienemmäksi. Siksi, kuvainnollisesti puhuen, kahdessa maassa eläminen samanaikaisesti, ei ole enää lainkaan niin kummallista. Näin ei kuitenkaan aina ole ollut.

Suomalaiset ovat pitkään lomailleet Espanjassa, eikä Espanja suosittuna lomakohteena ole sattumaa. 1960-luvulta alkaen, talouskasvu ja kulutuskeskeisyyden lisääntyminen mahdollistivat uusia tapoja kuluttaa aikaa ja tilaa. Espanja taas etunenässä pyrki kanavoimaan tätä uutta rahan ja ihmisten liikkuvuutta. Lomalaikeiden virta pohjoisesta Euroopasta Välimerelle sai myös hiljalleen suomalaiset mukaansa. Tom Selänniemi kirjoitti, että tavallisten suomalaisten lomamatkojen ensisijaisena tarkoituksena oli nautinnon hakeminen, ei minkään autenttisen kulttuurisen elämyksen. Tästä syystä heidän matkakohteensa olisi voinut Selänniemin (2001) mukaan olla "Playa del Anywhere". Massaturismin vuosikymmenet saivat suomalaiset tottumaan etelänmatkoihin. Vuonna 2014 Espanjaan tehtiin jo lähes 800 000 vapaa-ajan matkaa. Matkustamisesta on tullut niin tavallisia, ettei kausimuuttokaan ole erityisen kummallista.

Monissa kehittyneissä maissa osa ihmisistä suuntaa ulkomaille jäätyään eläkkeelle, eikä

ilmiö ole yksinomaan eurooppalainen. Suomalaisia on suunnannut erityisesti Espanjan Aurinkorannikolle, erityisesti Fuengirolaan, jossa heitä arvioiden mukaan asuu 20 000 (Könnilä 2014). Toinen, joskin huomattavasti pienempi suomalaisten keskittymä löytyy Torreviejasta, niin kutsutun Costa Blancan alueelta. Sadantuhannen asukkaan Torreviejassa suomalaisia asuu talvisin myös tuhansia, mutta virallisesti vain noin tuhat. Espanjassa talvehtivien suomalaisten todellisen lukumäärän arviointia vaikeuttaa se, että vain osa hakee ulkomaalaisen sosiaaliturvatunnuksen. Useat suomalaiset eivät koe tätä erinäisistä syistä tarpeelliseksi. Joka tapauksessa Suomen ja Espanjan välillä matkustaa ja rakentaa elämäänsä entistä enemmän eläkeläisiä.

Eläkeläisten kansainvälinen muuttoliike on kuitenkin jo merkittävä yhteiskuntia muuttava ilmiö. Sen on sanottu olevan massaturismin käynnistämää tilan kuluttamisen jatkumoa – tarkoittaen sitä, että hotellien rakentamisen jälkeen pääomien kanavoimista on pyritty jatkamaan kakkosasuntoja myymällä. Auringon ja meren myyminen Pohjoiseurooppalaisille on todella mullistanut Välimeren rannikot ja kyse on merkittävistä rahoista. Portugalin myöntämä ulkomaisten eläkkeiden verovapaus kertoo osaltaan siitä, että eläkeläisten verorahat ja kulutukseen käyttämät rahat eivät ole vähäpätöisiä. Eläkeläisten lisääntynyt liikkuvuus heijastaa myös sitä, että sosiaaliset suhteet ovat entistä globaalimpia, eivätkä suomalaisetkaan ole suomalaisia vain Suomessa. Kansallisvaltioiden merkitys on tässä mielessä menettänyt merkitystään, kun ihmiset rakentavat elämäänsä globaalien sosiaalisten, taloudellisten ja informaatiovirtausten verkostoissa. Mutta mikä on tätä, josta eläkeläismies puhuu?

Transnationaali elämäntapa

Useat taloudelliset ja tekniset edistysaskeleet ovat helpottaneet suomalaisten monipaikkaista- transnationaalia elämää. Lentomatkalusta on tullut edullista, suomalaisten eläkkeet ovat kansainvälisesti vertailtuna kohtuullisen hyvät ja elintaso verrattain korkea. Espanjassa taas asuminen ja eläminen ovat noin kolmanneksen edullisempaa, kuten eräs suomalaiseläkeläinen asiaa minulle kuvaili. Toisin sanoen, Espanjassa suomalaiseläkeläinen voi käyttää rahaa enemmän palveluihin kuin mitä suomessa olisi mahdollista. Espanjassa talvehtivien suomalaisten eläkkeet ovat myös korkeammat kuin espanjalaisten vertaisten. Elämä Espanjassa voi siis olla monelle matkustamaan tottuneelle taloudellisesti houkutteleva vaihtoehto, vaikka kahden maan välillä eläminen toisinkin lisäkustannuksia.

Vielä hetki sitten matkakuvastot kaupittelivat Espanjaa kliseisin ja romanttisten kuvien avulla, mutta vaikka nämä eivät vastanneet todellisuutta, suomalaiset löysivät toisen Espanjan. Sen ei tarvinnut perustua autenttiseen espanjalaisuuteen. Nyt suomalaiset sanomalehdet tulostetaan myös Espanjaan, samoin radio- ja televisiokanavat ovat saatavilla, ja ennen kaikkea ystävät ja sukulaiset voidaan tavoittaa hetkessä Facebookin, sähköpostin ja Skypein välityksellä. Tämä tiedon virtaus mahdollistaa sen, että suomalaiseläkeläiset voivat rakentaa tutun ja turvallisen tuntuisen merkitysmaailman myös Espanjaan. Vuonna 1996 Katri Suikki-Honkanen väitti Aurinkorannikon suomalaisten elävän kuplassa, jossa kaikki muut kulttuuriset merkitykset koetaan uhkaksi, mutta ainakin Torreviejan suomalaisille antaisin toisen tulkinnan. He kuluttavat ja antavat asioille suomalaisia merkityksiä, siten osaltaan tuottavat tätä monikansallista tilaa, mutta he myös rakentavat elämästään mieluista näistä kaikista kulttuurisista merkityksistä joita on tarjolla. Suomalaisuutta tuotetaan sosiaalisesti suomalaisten merkitysten avulla.

Ja toden totta suomalaiset ovat aktiivisia Espanjassa. Torreviejan Suomi-Seura on hyvin järjestäytyneenä, samoin suomalainen kirkko, sekä lisäksi useat suomalaiset yrittäjät, seurat ja yhdistykset. Nämä ovat tärkeässä roolissa, kun suomalaiset tuottavat suomalaisuutta – liittyvät yhteen vieraassa maassa ja tekevät elämästään mielekkäämpää. Eläkeläisten arki rakentuu erilaisten seurallisten tapahtumien kautta, kuten vapaaehtoistöiden, harrastusten ja ystävien tapaamisen kautta, jotka taas edelleen rakentavat yhteisöä. Kuten eräs nainen kuvaili:

Se on oikeastaan niin, että aluksi on yksi tuttu, niin hänellä on taas jotain tuttuja, sitten tavataan taas heitä. Se on niin kuin vyöryvä kivi. Siihen joukkoon voi aina tulla lisää.

Etiäisiä tulevaisuudesta

Suomalaiseläkeläisten elämä Espanjassa ei ole pidennetty rantaloma, vaan se on matkustamaan tottuneiden ihmisten tapa järjestää oma elämänsä mielekkääksi. Kolmenkymmenen vuoden aikana, kun tämä yhteisö on rakentunut, se on vahvistunut jo siihen pisteeseen, että se vetää puoleensa lisää suomalaisia. Kun nyt eläköityvät näkevät muidenkin elävän transnationaalia elämää, se käy houkuttelevaksi muillekin. Maailma tuntuu pienenevän, eikä sosiaaliset suhteet ole samalla tavoin paikkaan sidottuja. Antti Karisto (2008) sanoi Aurinkorannikon suomalaisten edustavan etiäistä tulevaisuudesta. Varmasti näin

myös on. Toisaalta, vaikka mittavaa eläkeläisten muuttoliikettä Espanjaan ei käynnistyisi, niin silti on oletettavaa, että eläkeläiset elävät globalisoituvassa maailmassa entistä liikkuvampaa elämää. Siksi on jatkossakin tärkeää seurata, miten eläkeläisten liikkuminen etenee, ja mitkä tekijät siihen vaikuttavat. Kuten eräs suomalaismies sanoi:

”Täs on sellanen juttu Antti, että me kuulutaan Euroopan unioniin Suomessa ja Espanjassa. Ei se niin valtava loikkaus ole.”

Kirjallisuus

Karisto, Antti (2008). Satumaa: Suomalaiseläkeläiset Espanjan Aurinkorannikolla. SKS, Helsinki.

Könnilä, Paula (2014). Sisua ja mananaa: Suomalaiset Espanjan Aurinkorannikolla. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.

Selänniemi, Tom (2001). Pale Skin on Playa del Anywhere. Finnish Tourists in the Liminal South. Valene L. Smith & Maryann Brent (toim.), Hosts and Guests Revisited: Tourism Issues of the 21st Century. Elmsford: Cognizant Communication Corporation, 80–92.

Suikki-Honkanen, Katri (1996). Los Pacos. Suomalaiskylä Espanjassa. Turku: Turun yliopisto.

Wallin, Antti (2017). The transnational lives of Finnish retirees in Torre Vieja. Matkailututkimus 13 (1–2), 6–20. Saatavilla: <http://journal.fi/matkailututkimus/article/view/67845/28441>.

Otamme vastaan lahjoituksia

Siirtolaisuusinstituutilla on sääntöjensä mukaan oikeus ottaa vastaan lahjoituksia ja testamentteja Suomesta ja ulkomailta. Aikaisemmin saamansa lahjoitukset instituutti on sijoittanut mm. tutkimusrahastoonsa, josta tuetaan vuosittain suomalaisen siirtolaisuuteen liittyvää tutkimusta, dokumentaatiota ja konferenssitoimintaa.

Instituutissa ylläpidettävä siirtolaisuusarkisto ottaa myös vastaan lahjoituksena erilaisia dokumentteja jälkipolville säastettäväksi. Tällaista materiaalia ovat mm. käsikirjoitukset, kirjeet, valokuvat, äänilevyt ja pienimuotoiset tarve-esineet.

Yhteydenotot:
Arkistonhoitaja Jarno Heinilä
jarno.heinila@utu.fi
+358 (0)2 28 404 40

Tyyne Martikainen

Ingermanländarnas rätt att ihågkommas **"För att ingen av dem skall glömmas"**

Som en följd av Stalins hårda förföljelser blev finskingermanlänarna tvungna att lämna sin hembygd i närheten av nuvarande Sankt Petersburg. För sin bok har Tyyne Martikainen intervjuat tiotals finskingermanlänare, och återger här deras erfarenheter och minnen. De intervjuade har nåtts i Sibirien, Karelen, Estland, Finland och Sverige. Offren för förföljelserna och deras ättlingar berättar om vad som egentligen hände. De förföljda har rätt att ihågkommas och rätt att förvänta sig att bli hörda. Denna bok fungerar även som bakgrund för Inkerinsuomalaisen martyrologia (Finskingermanländarnas martyrologi), en förteckning över offer, sammanställd av Tyyne Martikainen och publicerad i digital version för Migrationsinstitutet år 2012.

Tyyne Martikainen har egna erfarenheter och minnen av livet med krigets närvaro i sin hembygd Kuosku. Byn förstördes tre gånger under kriget: i början av vinterkriget, under partisankriget och kriget i Lappland. Som politices magister och licentiat i vårdvetenskap gjorde Tyyne Martikainen sin huvudsakliga karriär vid Social- och hälsovårdsministeriet, inom planering och utbildning i hälsovårdsfrågor samt som sakkunnig i veteranvård och mänskliga rättigheter. Efter hennes pensionering grundades Fortsättningskrigets civilveteraners förening, en förening för de civila offren i partisankriget, på Martikainens initiativ i Kuoskunkylä i Savukoski år 1999. Hon fungerade i över tio år som föreningens ordförande.

Köp från webbutik 20 € + frakt